

"כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו." (אחרי מות טז, ל') - ובחרת בחיים ר' יפתח סופר כתבו הרמב"ם והשו"ע, עבירות שבין אדם למקום נמחלים, אבל עבירות שבין אדם לחבירו אין נמחלים. ויכול האדם לקום ארבעים יום לסליחות באשמורת הבוקר, וכן להיכנס לתעניות וסיגופים וקבלות נוספות, אבל אם לא תיקן את העניינים שבין אדם לחברו, ועדיין הוא מקניט את אשתו - אין העבירות נמחלות. ויש אומרים שגם בין אדם למקום לא נמחל, שהרי איך יגש האדם ויאמר 'סלח לנו אבינו', כל עוד הוא לא סולח לאחרים? וכן חייב לבקש מחילה מאביו ואמו בערב יום הכיפורים (ואולי זו סגולה לכפרה ביום הדין, שהרי שלושה שותפים באדם - הקב"ה אביו ואמו. ואם אביו ואמו ימחלו, מסתמא גם הקב"ה, שהוא השותף השלישי, יסלח לו).

ומעשה ברבי ישראל סלנטר שבילל כיפור הגיע לבית הכנסת רק באמצע התפילה. לאחר ברור נודע שהרב עבר ליד איזה בית ושמע בכי של תינוק. ונכנס לבית כדי להרגיע את התינוק מבכיו כיוון שאמו "החמירה" והלכה לבית הכנסת לשמוע כל נדרי... וכן מעשה ברבי חיים עוזר, מגדולי הדור בזמן החפץ חיים, שהבת שלו הייתה במצב של סכנה. שלח לבקש ברכה מהחפץ חיים, והרב אמר לשליח 'זה בגלל השידוך'. לאחר מכן הבת נפטרה. והרב חיים עוזר הבין שהסיבה לכך היא שלאחר שנשדך בזמנו ונגעו אירוסין - הוא ביטל את השידוך והאשה נפגעה, ולכן שילם על כך בבת שלו.

וכן מובא מעשה בחזון איש, שביום ראש השנה לא אמר דברי התעוררות כהרגלו לפני תקיעת השופר, וכן אמר את המזמור שלפני התקיעות רק פעם אחת ולא שבע פעמים, כדי להגיע מהר לתקיעות. אח"כ שאלו את הרב 'מה יום מיומיים?'. סיפר להם הרב שעשה כך כיוון ששמע בן שאומר לאביו 'אבא, אתה חולה, אתה חייב לאכול משהו. יש עוד הרבה זמן עד לסוף התפילה', אבל האבא אמר 'אני לא אוכל כלום לפני תקיעת שופר'. כזה ראה וקדש.

וכן מעשה בסטייפלער רבינו יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, שהגיע לאירוע בר מצווה. לשמחת אנשי המקום לא היה קץ, ואמרו לאבי החתן 'לא ידענו שאתה מקורב לרב'. אמר להם 'גם אני בעצמי לא יודע'. ובינתיים הרב עשה ריקוד עם החתן, ולאחר כמה דקות עזב את האולם. עד מהרה התברר הסוד הגדול, שהרב ראה את חתן הבר מצווה מדבר עם ילד אחר בבית הכנסת, וגער בו שאסור לדבר בבית הכנסת. אמר לו הילד 'כבוד הרב, הסברתי לו איך מתפללים. לא דיברתי דברי חול'. והסטייפלער ביקש ממנו שיאמר לו מתי חל בר המצווה שלו, כיוון שקטנים לאו בני מחילה הם. וביום הבר מצווה הרב בא וביקש מחילה.

ואחר כל אלה הדברים אנו יתמי דיתמי, ק"ו שצריכים להזהר לא לפגוע. ואם פגענו - נבקש סליחה.

אהבת ישראל

הוא מתיהר ומשתחף עלי!

בְּאֵמֶת זֶהוּ נִסְיוֹן קִשָּׁה מְאֹד לְהִתְיַחֵס יָפָה לְיִהוּי וְשִׁחְצוֹן, כִּי, בְּיָדוּעַ, הַיְהוּי וְהַשְׁחָצוֹן מְאֹד וְשִׁנְאוֹי מְאֹד, וְזוֹ תוֹצְאָה שֶׁהוּא גוֹרֵם לְעֲצָמוֹ.

אָבֵל אֲנִי נִתְיַחֵס לְנִפְגַּע מְאוֹתוֹ יְהוּי וְשִׁחְצוֹן.

כָּאֵן אוֹמֵר הַנִּפְגַּע: 'מִיֵּלֵא אִם מִיֵּשְׁהוּ פִּגְעַי בִּי אוֹ דְבַר אֵלֵי לֹא יָפָה, אָבֵל אוֹלֵי עֲשֵׂה זֹאת מִתּוֹךְ שֶׁבִטַּח בְּצַדְקָתוֹ. אֲנִי אֲמַנֵּם, נִכּוֹן, נִפְגַּעְתִּי. הוּא לֹא הָיָה צָרִיד לְדַבֵּר בְּךָ וְלִפְגַּע, אָבֵל עוֹד אֵיכְשֶׁהוּ אֲנִי מִבֵּין אוֹתוֹ; כָּאֵב לוֹ, הָיָה נִדְמָה לוֹ שֶׁהִזְקַתִּי לוֹ, אוֹ אוֹלֵי קִדְּם לְכוּ הוּא נִפְגַּע מִמֶּנִּי וְלָכוּ הַתְיַחֵס אֵלַי בְּךָ. עוֹד אֶפְשֶׁר לְדוֹנֵי לְכַף זְכוֹת וְלִהְבִּינוּ.

אוֹלָם זֶה - הַיְהוּי וְהַשְׁחָצוֹן - עוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שִׁחְצוֹ וְגֵאָנָה, נִהְיָה לְרֵאוֹת בִּיצַד הַשָּׁנִי נִשְׁפָּל וְהוּא זָקוּף, זֶהוּ טִבַּע הַתְיַחֵסוֹתוֹ לְאֲנָשִׁים, בְּגֵאָנָה וּבְגִסוֹת, סֵתֵם לְשֵׁם הַנְּאִתוֹ וְהַרְגָּשׁתוֹ כְּעִלּוֹן עַל הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, וְכֵלֵם לְפָנָיו כְּקַלְפַת הַשּׁוֹם. אֶחָד שֶׁכָּזָה, מִדּוּעַ אִסוּר לְשִׁנְאוֹתוֹ

וְעוֹד מִבֵּיא כָּאֵן הָאָדָם רֵאָה לְעֲצָמוֹ - כְּתוּב: "תוֹעֲבַת ה' כָּל גְּבַה לֵב". תוֹעֲבָה פְּרוּשָׁה שִׁנְאוֹי וּמְשָׁקָץ. וְאִם כֵּן, אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנְאוֹ וּמְשָׁקָצוֹ - גַּם לוֹ מִתֵּר לְשִׁנְאוֹתוֹ וּלְשִׁקְצוֹ. זֶה טְעוּת!

אֲצֵל דוֹד הַמְּלֶכֶךְ ע"ה מִצִּינֵי שֶׁקָּלְלוּ שְׂמֵעֵי בֶן גֵּרָא קָלְלָה נִמְרָצַת וְעַפְרוֹ בְּעַפְרָ, וְכִשְׁנִיתְבַּקֵּשׁ דוֹד מְעַבְדֵי לְכָרוֹת אֶת רֵאשׁוֹ, סָרַב בְּאֶמְרוֹ: "ה' אֲמַר לוֹ קָלְלֵ". הָאֲמוּנָה מְחִיבֵת לְהֶאֱמִין, שֶׁכָּל בְּזִיווֹן, עֲגָמוֹת נֶפֶשׁ, הָאָדָם מְקַבֵּל זֹאת עַל עוֹוֹנוֹתָיו בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִית וְעָלְיוֹ לְקַבֵּל דִּין שְׂמִים בְּאֵהָבָה.

זֶה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנְאוֹ לְבַעַל גֵּאָנָה, הַיְהוּי וְהַשְׁחָצוֹן, אֶת זֶה תִּשְׁאִיר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שִׁישְׁפֹּט אוֹתוֹ וְיִדוֹן אוֹתוֹ. אֵתָה - מְחִיב לְהֶאֱמִין שְׂמִינֵי לְךָ עֵנֶשׁ לְסַבֵּל בְּזִיווֹת וְהַשְׁתַּלְטוֹת שִׁחְצִינִית שֶׁכִּזּוּ מִבְּשֶׁר וְנִדְּם, וְלִרְאוֹת זֹאת כְּפַעַל ה' וְלֹא כְּפַעַל בְּשֶׁר וְנִדְּם.

וְהִנֵּה אֲנִי רוֹאִים, הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם מְקַבֵּל נְזִיפוֹת וּפְגִיעוֹת מֵאֲשֶׁתוֹ, וּכְוָחִים וְרִיב, אוֹלָם לְאַחַר כִּמָּה שְׁעוֹת מְסִתְדָרִים וְכָל הַנּוֹחַח נִמְחָק, וְאֵלּוֹ מְהִיבּוֹסִי אוֹ מִמְנַהֵל הַעֲבוּדָה, אוֹ מְסִתֵּם חֵבֵר הַמְּשִׁתְחָץ וּמְתִיבֵהוּ, כָּל מְלָה נִשְׁמָרֶת וְנִזְכָּרֶת, וְהַעֲבָרָה שְׂמוּרָה לְנֶצַח. מִדּוּעַ

הַגֵּאָנָה שֶׁל הָאָדָם הַיָּגוּרֶמֶת לוֹ לִפְגַּע. וְכִי מִי הוּא שֶׁיִּדְבֵּר אֵלַי בְּךָ! מַה הוּא חוֹשֵׁב אֶת עֲצָמוֹ! בִּיצַד הוּא מַעֲזוֹ לִפְגַּע בִּי! בְּשׁוּם אֶפֶן אֲנִי לֹא אֶרְאֶה לוֹ כְּנִיעָה! אֶתְמַרְדֵּן נִגְדוֹ בְּכָל אֶפְשָׁרוֹתַי! - כָּל הַמְחַשְׁבוֹת הָאֵלּוֹ נוֹבְעוֹת מִגֵּאָנָה וּמְחִסָּר הַשְׁלֵמָה עִם גְּזֵרַת שְׂמִים.

כְּמוֹכָן, קָל לְכַתֵּב עַל זֶה מֵאֶמֶר מוֹסֵר, קָל לְדַרְשׁ עַל זֶה דְּבַר מוֹסֵר, אֲךָ עַד הַבְּצוּעַ עֲדִין הַדְּרָךְ רְחוּקָה, אָבֵל זֶה כָּל הָאָדָם - שְׂנוֹלֵד לְתִקּוֹן מִדּוֹתָיו.

אמונה

כט. כְּשִׁנּוּפֵל מֵאֲמוּנָתוֹ בָּא לִיְדֵי קָרִי וְלִיְדֵי הַרְהוּרֵי אִשָּׁה וְלִיְדֵי הַרְהוּרֵי עֲבוּדָה-זָרָה. (ספר המידות)

האם מותר להתלוצץ כדי לשמח חתן

והנה בגמרא סוף מכות מסופר שרבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה ור' יהושע היו מהלכים בדרך ושמעו קול המולה, והתחילו הם בוכים ור' עקיבא משחק. אמרו לו: מפני מה אתה משחק אמר להם: ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו: הללו כושיים שמשתחוים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבים בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה אמר להן: לכך אני משחק, אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

ואם כן יוצא, שלדעת רבי עקיבא מותר לשחוק מטעם זה - דאם לרשעים כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. ולפי זה מבואר שזה היה הפלפול של רבי ובר קפרא, דרבי לא אומניה לבר קפרא כדי שלא ישחק בזמן הגלות ובית אלהינו שרוף. אמר לו בר קפרא "אם לעוברי רצונו כך [הגויים], לעושי רצונו על אחת כמה וכמה" כסברת רבי עקיבא שמותר לשחוק על כל פנים בשמחה של מצוה, ולשחוק אַמְרַתִּי מְהֻלָּל. וכששמע זאת רבי, חזר בו והזמינו. ע"כ. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

הסידור הפתוח / סיפורי חב"ד

היה זה ליל כל-נדרי. הבעל-שם-טוב עמד בבית מדרשו בקיטל וטלית והתכוון לתפילת יום הכיפורים. פתאום נראה כאילו צל עבר על פניו הקדושות, ניכר היה כי משהו מעיק על ליבו, אך איש לא העיז לשאול אותו לפרש הדברים. את תפילת כל-נדרי אמרו בכוונה גדולה, ולאחריה, לפני שפתחו בתפילת ערבית, הכריזו על הפסקה קצרה. הבעל שם טוב עמד על מקומו שקוע בהרהורים, ולפתע השתפך על שפתיו חיוך רחב ומאושר והוא ציווה על החסידים להתפלל ערבית.

במוצאי יום כיפור היה הבעל-שם-טוב במצב-רוח מרומם והוא סיפר לתלמידיו את הסיפור הבא:

בכפר אחד התגורר חוכר יהודי. הוא היה יהודי נעים הליכות, ובעל-האחוזה, אשר החכיר לו את אדמותיו, העריכו מאד והתיחס אליו כאל ידיד אישי. חוכר זה נפטר ביום בהיר אחד והותיר אחיו אלמנה צעירה וילד קטן. לא היו ימים מרובים עד שגם האלמנה נפטרה מרוב צער והילד הקטן נותר יתום בלי אבא ואמא.

בעל האחוזה, שהיה, כאמור, ידידו של החוכר היהודי, לקח עתה את היתום הקטן אליו. ילדים משלו לא היו לו והוא נקשר בעבותות האהבה אל הילד היהודי הקטן, בו טיפל כאילו היה בנו יחידו. כך עברו שנים אחדות, הילד גדל בביתו של בעל האחוזה הנוצרי בעושר ומותרות ולא ידע כלל על מוצאו היהודי.

פעם אחת, כאשר שיחק עם ילדים אחרים שבאו עם הוריהם לביקור אל בעל-האחוזה, נפלה קטטה ביניהם ואחד הילדים האורחים קרא לו "זייד" (יהודי), באומרו כי הוא אינו בנו של בעל-האחוזה כי הוריו היו יהודים.

הילד המבוהל רץ מיד אל בעל-האחוזה ושאלו לפרש הדבר. "מה איכפת לך האם זה נכון" ניסה בעל-האחוזה להרגיעו ולהסיר את דעתו. "אתה הלא יודע כי אני אוהב אותך כאילו היית בני יחידי ואני גם קבעתי אותך כיורשי היחידי. כשתגדל, כל אשר לי - כסף, זהב, שדות וכרמים יעבור לרשותך".

הילד - נקרא לו יוסלה - ביקש את בעל האחוזה שיספר לו קצת על הוריו, מי הם היו ומה היו מעשיהם. בעל האחוזה סיפר לו כי הוריו היו אנשים ישרים, יהודים חרדים שנמנו על ידידי הטובים. אולם - הוא הוסיף - הם היו עניים מרודים ולא השאירו לך דבר מלבד איזה ספר ישן ושקיק בלוי ומיושן.

יוסלה ביקש לראות את הדברים שהוריו השאירו עבורו ובעל האחוזה, ששמר על הדברים כעל מזכרת, הראה לו שקיק של טלית ישן-נושן וספר עבה שהיה מחזור של הימים הנוראים.

יוסלה פתח את המחזור אולם הוא לא ידע לקרוא בו מילה אחת. הוא גם לא ידע למה משמש השקיק. למרות זאת הוא ביקש מבעל האחוזה שיתן לו את הדברים הללו ולאחר שמבוקשו ניתן לו הוא שמר על המחזור והשקיק מכל משמר והם היו בעיניו - מבלי לדעת למה ומדוע - כמשהו קדוש שיש לנהוג בו כבוד.

עברו ימים אחדים ויוסלה יצא לטייל בכפר. תוך כדי טיול הוא ראה יהודים האורזים את חפציהם ומתכוננים לנסיעה. "האם אתם נוסעים ליריד" שאל יוסלה, אותו חשבו היהודים כבנו של בעל האחוזה. "לא" השיבו היהודים, "אין אנו נוסעים הפעם ליריד. אנו נוסעים לראש השנה לעיר הסמוכה, כדי שנוכל להתפלל יחד עם כל היהודים". "מה זה ראש השנה?" - שאל הילד, והיהודים סיפרו לו כי ראש השנה הנו יום הדין, בו מבקשים היהודים מרבונם-של-עולם שיתן להם שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות. היהודים הסתכלו על יוסלה בעיניים מהן ניבט העצב והשתתפות-בצער ויוסלה הרגיש בעליל כי היהודים מרחמים עליו, אולם הם פחדו מבעל-האחוזה ועל כן לא יכלו לומר לו יותר.

בלב בלתי שקט חזר הילד לבית בעל-האחוזה, הוא לא מצא לעצמו מנוח: משהו טמיר ונסתר משך אותו אל היהודים. הלא יהודי הנהו! בלילה ההוא חלם חלום בו ראה את אביו המנוח שאמר לו: "יוסלה בני, הלא אתה יהודי! לך לבית הכנסת להתפלל יחד עם כל היהודים, ובורא העולם יאזין לתפילתך".

למחרת בלילה הוא שוב חלם, והפעם היתה זו אמו. היא אמרה לו: "בני יקירי, אתה הלא יהודי! מקומך בין אחיך היהודים ולא בביתו של בעל האחוזה. היום ראש השנה. לך אל אחיך היהודים, עדיין לא מאוחר מדי!"

למחרת היום היה יוסלה עצוב ומדוכא ולא מצא לעצמו מנוח. למזלו נסע בעל האחוזה לציד, כך שיכול היה להרהר על החלומות המוזרים שפקדוהו. משהו טמיר משך אותו אל אחיו היהודים...

בהחלטה נחושה הוא לקח את שקיק הטלית ובו המחזור שקיבל בירושה מאביו ויצא לדרך. ימים אחדים הוא נדד בדרכים עד שהגיע לעיר גדולה, שאל איפה בית הכנסת היהודי ונכנס לשם.

עייף, שבור ורצוף הוא הגיע לשם לפנות ערב. היהודים בבית הכנסת עמדו עטופי לבנים והתפללו בכוונה ובדבקות. היה זה ליל יום כיפור והמתפללים אמרו כל נדרי. הנער היהודי האזין לתפילותיו של אחיו והן נגעו ללבו; גם לבו הצעיר רצה להשתפך בתפילה מתוקה לפני רבונם-של-עולם אולם הוא לא ידע כיצד מתפללים. כאב הלב של הנער היהודי התועה קרע שחקים.

גם אותי - המשיך הבעש"ט את סיפורו - אפף צער על גורלו של הנער היהודי וחששתי שמא יברח הנער מבית המדרש וייאבד, חס וחלילה, לכלל ישראל. אולם פתאום פתח הנער את המחזור אשר בשקו, פתחהו באמצע ואמר: "רבונם-של-עולם! איני יודע מה להתפלל וכיצד להתפלל, מה לומר ומה לבקש. הא לך, רבונם-של-עולם, כל המחזור כולו ויהי רצון מלפניך כאילו התפללתי את כל התפילות!" באומרו זאת שיקע יוסלה את פניו במחזור הפתוח ודמעות מרות פרצו מעיניו.

דמעות עמדו בעיני התלמידים כשסיים הבעל-שם-טוב את סיפורו. ולפעמים בשעת התפילה, שעה שנזכרו בקורותיו של הנער היהודי התועה, שהגיע אל המנוחה ואל הנחלה, הרהרו: "רבונם-של-עולם! הרי אנו לפניך כאותו נער תועה! וכי יודעים אנו כיצד להתפלל וכיצד לכוון את הכוונות הטהורות של התפילות? הא לך כל הסידור, בו מצויות כבר כל התפילות וכל הכוונות. קבל תפילותינו הבאות מעומק הלב ותן לנו שנה טובה ומתוקה!"